

باسمه تعالی

عنوان درس: سمینار تحولات سیاسی اجتماعی ایران **مقطع:** کارشناسی ارشد **رشته:** علوم سیاسی

مدرس: محمود شفیعی

۱- معرفی و اهداف درس

به شیوه رایج، از جهت آموزشی، ابتدای تاریخ معاصر ایران را از روی کار آمدن قاجاریه شروع می‌کنند. بتازگی (یکی دو سال واپسین) دست‌اندرکاران تحول نظام آموزشی بازه زمانی تاریخ معاصر ایران را وسیع‌تر در نظر گرفته‌اند. اینان ظهور "صفویه" را که طی آن امپراطوری مستقل ایران در جهان اسلام در کنار امپراتوری عثمانی تاسیس شد و مذهب شیعه به طور رسمی به مذهب این امپراتوری تبدیل گشت، شروع تاریخ جدید ایران در نظر گرفته‌اند. با این حال، ظهور قاجاریه، هم‌چنان، نقطه عطف مهمی در تاریخ معاصر ایران است که از یک سو به یک دوره بلند مدت هرج و مرج درون نظام بسته استبداد - هرج و مرج پایان داد و از سوی دیگر به گونه‌ای ایران شیعی دوره صفویه را بعد از تزلزل آن با ظهور افشاریه و زندیه، احیا نمود؛ هم‌چنین وقوع جنگ‌های ایران و روس در نیمه اول حکومت این سلسله، مقدمات ادغام ایران در نظام جهانی اروپا محور را آماده ساخت و به تدریج ایران به طور کامل در نظام جهانی ادغام شد و در حاشیه نظام جهانی از دورترین نقطه تا نزدیکترین آن قرار گرفت. روی کارآمدن پهلوی از جهات گوناگون نقطه عطف مهم دیگری است که در ایران معاصر پدید آمد. نوسازی ایران با دیکتاتوری منور، باردیگر چهره ظاهری این کشور را تغییر داد و، به ظاهر، برای اولین بار در تاریخ ایران دولت-ملت بنیان گذاشته شد و گذر از جامعه ایلی-عشایری اتفاق افتاد. در نهایت پیدا شدن انقلاب اسلامی در واپسین سال‌های قرن بیستم بار دیگر سامان گذشته را در و جوه مختلف برهم ریخت و اساس سلطنت برای همیشه فروپاشید و نظامی با دو پایه جمهوریت و اسلامیت را جایگزین ساخت. هر چند بر اساس تعریف آئین نامه آموزشی این دو واحد به تحلیل تحولات دوره سی و هفت ساله روی کار آمدن پهلوی دوم اختصاص یافته است، بدون درکی از پس و پیش این مقطع درکی همه جانبه و روشمند از آن میسر نخواهد بود. از این رو انتظار این است که در این درس تحولات سیاسی ایران معاصر از مقطع روی کار آمدن صفویه تا به امروز، مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به گستردگی این بازه زمانی طبیعی است که تنها می‌توان به نقاط بسیار مهم تاریخی (اقتدار ایران در دوره صفویه، ادغام ایران در نظام جهانی در دوره قاجاریه، شکل‌گیری اقتصاد و سیاست وابسته در دوره پهلوی و در نهایت وقوع انقلاب اسلامی) بسنده کرد. هدف از این درس آشنایی عمیق‌تر و متنی بر نظریه یا نظریه‌ها، با تحولات سیاسی اجتماعی تاریخ معاصر ایران است.

۲- معرفی استاد (می‌توان لینک یا QR کد از آدرس سایت را بگذارید)
دا نشیار دپارتمان علوم سیاسی

۳- پیش‌نیازهای درس
آشنایی کافی با تحولات سیاسی و اجتماعی پانصد سال اخیر تاریخ و جامعه ایران در سطح کارشناسی علوم سیاسی

۴- منابع:

الف) منابع اصلی
جان فوران؛ مقاومت شکننده: تاریخ تحولات اجتماعی ایران از صفویه تا سالهای پس از انقلاب اسلامی، ترجمه احمد تدین (تهران: موسسه فرهنگی رسا، ۷، ۱۳۸۶)

ب) منابع برای مطالعه بیشتر

الف دوره صفویه تا قاجار:

- بهزاد کشاورزی؛ تشیع و قدرت در ایران (پاریس: خاوران، ۱۳۷۹)
- احمد درستی؛ دگرگونی ساخت دولت در ایران پیش مدرن (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۱)
- سید محسن طباطبایی‌فر؛ نظام سلطانی از دیدگاه اندیشه سیاسی شیعه (دوره صفویه و قاجاریه) (تهران: نشر نی، ۱۳۸۴)
- نجف لک زایی؛ چالش سیاست دینی و نظم سلطانی با تاکید بر اندیشه و عمل سیاسی علمای شیعه در عصر صفویه (قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۵)
- نجف لک زایی؛ تحولات سیاسی-اجتماعی ایران معاصر (تهران: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰)
- عبد الرضا هوشنگ مهدوی؛ تاریخ روابط خارجی ایران از ابتدای دوران صفویه تا پایان جنگ دوم جهانی (تهران: امیر کبیر، ۱۳۷۵)
- احمد تاج بخش؛ ایران در زمان صفویه (تبریز: کتابفروشی چهر، ۱۳۴۰)
- پروانه آبراهامیان؛ ایران بین دو انقلاب؛ ترجمه کاظم فیروزمند، حسن شمس آوری و محسن مدیر شانه چی (تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۷)
- ماشاء الله آجودانی؛ مشروطه ایرانی (تهران: اختران، ۱۳۸۳)
- جان فوران؛ مقاومت شکننده تاریخ تحولات اجتماعی ایران، ترجمه احمد تدین (تهران: موسسات خدمات فرهنگی رسا، ۱۳۷۸)
- آن.کی.اس. لمبتون؛ ایران عصر قاجار، ترجمه سیمین فصیحی (مشهد: انتشارات جاودان خرد، ۱۳۷۵)
- آن.کی.اس. لمبتون؛ نظریه دولت در ایران، ترجمه چنگیز پهلوان (تهران: کتاب آزاد، ۱۳۵۹)
- محمد رحیم عیوضی؛ سیر جریان روشنفکری در ایران و عملکرد آن در رویارویی با غرب (بی‌جا: مرکز نشر و چاپ سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۷) تاکید بر بخش دوم

-علی اصغر حقدار؛ فریدون آدمیت و تاریخ مدرنیته در عصر مشروطیت (تهران: کویر، ۸۲)
 -علیرضا امینی و حبیب الله ابوالحسن شیرازی؛ تحولات سیاسی - اجتماعی ایران (تهران: قومس، ۱۳۸۲)
 -داریوش رحمانیان؛ تاریخ علت شناسی انحطاط و عقب ماندگی ایرانیان و مسلمین (تبریز: دانشگاه تبریز: موسسه تحقیقاتی علوم اسلامی-انسانی، ۱۳۸۲)
 -نیکی آر.کدی؛ ایران دوران قاجار و برآمدن رضاخان، ترجمه مهدی حقیقت خواه (تهران: ققنوس، ۱۳۸۱)
 -موسی نجفی؛ مقدمه تحلیلی تاریخ تحولات سیاسی ایران (تهران: نشر منیر، ۱۳۷۸)
 -محمد زرنگ؛ تحول نظام قضایی ایران، ۲ج (تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷)
 -سید جواد طباطبایی؛ دیپاچه‌ای بر نظریه انحطاط ایران (تهران: موسسه نگاه معاصر، ۱۳۹۰)
 -سید جواد طباطبایی؛ مکتب تبریز مبانی تجدد خواهی (تبریز: ستوده، ۱۳۸۴)
 -سید جواد طباطبایی؛ نظریه حکومت قانون در ایران (تهران: مینوی خرد، ۱۳۹۵)
 -محمد علی همایون کاتوزیان؛ اقتصاد سیاسی ایران از مشروطیت تا پایان سلسله پهلوی، ترجمه محمد رضا نفیسی و کامبیز عزیزی (تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۳)
 -صادق زیبا کلام؛ ما چگونه ما شدیم (تهران: روزنه، ۱۳۷۴)
 -صادق زیبا کلام؛ سنت و مدرنیته ریشه یابی علل ناکامی اصلاحات و نوسازی سیاسی در ایران عصر قاجار (تهران: روزنه، ۱۳۹۰)

-ب دوره پهلوی :

-سعید زاهد؛ جنبش های اجتماعی معاصر ایران (تهران: سروش ، ۱۳۸۱) با تاکید بر بخش دوم

-داریوش رحمانیان؛ چالش جمهوری و سلطنت در ایران (تهران: نشر مرکز‘

۱۳۷۹) فصل های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲

-سید صدر الدین طاهری؛ یک بررسی تحلیلی از زندگی سیاسی مدرس (تهران:

موسسه خدمات فرهنگی رسا‘ ۱۳۷۳) تاکید بر بخش سوم

-علیرضا ازغندی؛ تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران‘ ۲ج (تهران: سمت‘ ۱۳۷۹) کل کتاب به وسیله دو نفر کنفرانس داده شود.

-مجتبی مقصودی؛ قومیت ها و نقش آنان در تحولات سیاسی سلطنت محمد رضا پهلوی (تهران: مرکز انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۸۲) کل بخش دو حاوی ۴ فصل به وسیله دو نفر هر کدام دو فصل کنفرانس داده شود.

-مجتبی مقصودی؛ تحولات قومی در ایران علل و زمینه ها (تهران: موسسه مطالعات

ملی، ۱۳۸۰)

ج.جمهوری اسلامی:

-زیر نظر سید مصطفی میر سلیم؛ جریان شناسی فرهنگی بعد از انقلاب اسلامی ایران (تهران: باز، ۸۴)

-محسن میلانی؛ شکل گیری انقلاب اسلامی از سلطنت پهلوی تا جمهوری اسلامی، ترجمه مجتبی عطار زاده (تهران: گام نو، ۱۳۸۱)

-محمد رضا شریف، انقلاب آرام، در آمدی بر تحول فرهنگی سیاسی در ایران (تهران، روزنه، ۱۳۸۱)

-عباس شادلو؛ اطلاعاتی در باره احزاب و جناحهای سیاسی ایران امروز (تهران: نشر گستره، ۱۳۷۹)

-هوشنگ امیر احمدی و پروین منوچهر؛ ایران پس از انقلاب، ترجمه علی مرشدی زاد (تهران: باز، ۸۱)

۵- تکالیف دانشجو

الف) ارزشیابی مستمر: کنفرانس هفتگی و مشارکت در مباحث ۸نمره

ب) ارزشیابی میان ترم: مطالب کلاس ۵نمره

ج) ارزشیابی پایان ترم: کتاب ۷نمره

۶- زمان بندی (توزیع مباحث و مشخص کردن عناوین درسی برای هر جلسه تا پایان ترم)
الف. مباحث مقدماتی

جلسه ۱: معرفی کلی مطالب کلاس و منبع اصلی سمینارها

جلسه ۲: چیرستی تاریخ معاصر ایران (۱)

جلسه ۳: چیرستی تاریخ معاصر ایران (۲)

ب. سمینار از کتاب علی رهنما با عنوان خرافه به مثابه ایدئولوژی در سیاست ایرانیان از مجلسی تا احمدی نژاد

جلسه ۴: سمینار مربوط به مقدمه کتاب (طرح مساله، مفاهیم، روش، فرضیه و ...)

جلسه ۵: سمینار فصل ۱بخش ۱: احمدی نژاد هاله نور

جلسه ۶: سمینار فصل ۱بخش ۲: شیعه گرایی ماوراء طبیعی محمد رضا شاه و پیامدهای سیاسی آن

جلسه ۷: سمینار فصل ۱بخش ۳: شاه اسماعیل شاه صفوی: شاه اصلی و اسرار آمیز شیعه

جلسه ۸: سمینار فصل ۲بخش ۴: محیط، دوران کودکی، تقدس و شهرت

جلسه ۹: سمینار فصل ۲بخش ۵: از مفهوم سازی تا رسمیت بخشیدن به ایدئولوژی مذهبی سیاسی

جلسه ۱۰: سمینار فصل ۲بخش ۶: کمبود و نقصان مغز انسان

جلسه ۱۱: سمینار فصل ۲بخش ۷: جامعه به رهبری فقها یا شاهان نیازمند است

جلسه ۱۲: سمینار فصل ۲بخش ۸: آموزه های خرافاتی: تیره کردن اذهان تسلیم و واسپاری

جلسه ۱۳: سمینار فصل ۲بخش ۹: صورت بندی ضروریات باورهای مذهبی

جلسه ۱۴: سمینار فصل ۲بخش ۱۰: مجلسی گرایی به مثابه ایدئولوژی

جلسه ۱۵: سمینار فصل ۲بخش ۱۱: جمع بندی و نتیجه گیری

جلسه ۱۶: جمع بندی

۷- راه‌های ارتباطی و میزان زمان تقریبی برای دریافت پاسخ (ایمیل، ID فضای مجازی، دستیار آموزشی، لینک کانال یا گروه درسی)

۱. ساعتها مشاوره

۲. واتساپ

زمان تقریبی برای دریافت پاسخ از یک روز تا یک هفته خواهد بود.